

Drechtsteden

Memo

Aan Tweede Kamer der Staten-Generaal, de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken
Van leden van de Drechtraad dhr. E.B.A. Lichtenberg, dhr. P. Boudewijn, mw. I.E. Mous, lid van het Drechtstedenbestuur dhr. P.J. Verheij (portefeuille Bestuur)
Onderwerp Positie en werkdruk samenwerkingsverbanden
Datum 2 maart 2018

Zeer geachte commissie,

Dank voor de gelegenheid een aantal prangende zaken over de positie en werkdruk van gemeenteraadsleden, en dan in het bijzonder in samenwerkingsverbanden aan u voor te mogen leggen en met u te bespreken. Dat doen wij primair vanuit het perspectief van ons eigen bijzondere en onderscheidende samenwerkingsverband de Drechtsteden waarin raadsleden door hun directe vertegenwoordiging als het Algemeen Bestuur van de regio grip hebben op de gezamenlijke opgaven voor het gebied. En waar wethouders uit de gemeenten als het Dagelijks Bestuur van de regio verantwoordelijk zijn voor de uitvoering en daar ook door de Drechtraad direct op worden aangesproken.

Grip op opgaven

Als eerste vragen wij uw aandacht voor de positie van gemeenteraadsleden in gemeentelijke samenwerkingsverbanden. Een dergelijke samenwerking moet meerwaarde hebben om bestaansrecht te hebben. Het samenwerkingsverband moet gericht worden op de gezamenlijke maatschappelijke opgaven, deze in partnerschap met bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties uitvoeren. Partners die veelal al op de schaal van regio denken en handelen en dat ook verwachten van de overheid. Het is belangrijk de schaal van triple helix samenwerking aan te laten sluiten op zowel de logica van de opgaven (vaak op regioschaal) als die van de partners (vaak ook op regioschaal). De kracht van het gebied dus leidend laten zijn. De lokale raden moeten die meerwaarde van het collectief ook als meerwaarde voor de eigen gemeente (h)erkennen én moeten zich ook op die schaal organiseren omdat anders het inmiddels welbekende democratische gat optreedt.

Lokaal eigenaarschap voor die gezamenlijke inhoud is essentieel om als regio succesvol te kunnen zijn. Grip door raadsleden, lokaal, en in Drechtstedenverband ook rechtstreeks en zichtbaar regionaal in de uit lokale raadsleden samengestelde Drechtraad, **op die gezamenlijke agenda** blijft voortdurend een punt van aandacht.

Lokale raden in hun eigenaarsrol van het samenwerkingsverband zijn er als kaderstellend en controlerend orgaan verantwoordelijk voor dat de lokale agenda's en de gezamenlijke agenda in balans worden uitgevoerd. Gemeenteraden ervaren daarin, net als colleges en bestuurders met regioportefeuilles, het risico van versnippering. Hoe houdt een raad dat hele brede spectrum van gebiedsoverstijgende, gebiedsbrede en lokale thema's in het oog?

Als gemeenten zijn we zelf aan zet om ons beleid en onze uitvoering optimaal in te richten: ontkokerd, domeinoverschrijdend, met oog voor lokale en regionale belangen, eenduidig en eenvoudig in aansturing en verantwoordelijkheidstoedeling. Ons langjarig samenwerkingsverband geeft ons de ervaring, het vertrouwen, én het lef om daar, vanuit het belang voor onze inwoners en het gebied, in te blijven ontwikkelen. Maar daarin zouden de andere bestuurslagen, rijk en provincie, kunnen bijdragen door integrale gebiedsagenda's te stimuleren en te faciliteren, de samenwerking op rijksniveau tussen departementen te verbreden en te ontkokeren.

Goed te constateren dat in het recent uitgebrachte Interbestuurlijk Programma, het akkoord van rijk, provincies en gemeenten, voor een gezamenlijke bestuurlijke aanpak van de maatschappelijke opgaven

van deze tijd, expliciet vermeld staat dat ingezet wordt op een sterkere regionale gebiedsgerichte aanpak en op verbetering van de scharnierfunctie tussen de bestuurslagen door de inzet van gezaghebbende, interdepartementaal werkende regio-ambassadeurs in de front-office van het rijk. **Aan u als Kamerleden onze oproep het kabinet te vragen heel snel invulling te geven hieraan. Want ontkokering hier in Den Haag helpt ontkokering in de regio en helpt gemeenteraden in hun grip op de opgaven!**

Werkdruk samenwerkingsverbanden

Door het werken in samenwerkingsverbanden zijn raadsleden niet alleen gericht op de eigen raadsagenda, maar ook op die van (meerdere) samenwerkingsverbanden. Gemeentelijke bevoegdheden worden gemandateerd of soms zelfs gedelegeerd naar het niveau van het samenwerkingsverband. Raadsleden hebben hierin een verantwoordelijkheid vanuit hun kaderstellende en controlerende rol. Raadsleden in samenwerkingsverbanden moeten regionaal denken en lokaal doen; de meerwaarde van de samenwerkingsagenda leidt tot verplichtingen op lokaal niveau. Lokale en regionale besluitvorming moeten in elkaars verlengde liggen, elkaar ondersteunen en aanvullen. Zowel raadsleden lokaal als raadsleden actief in de regio hebben verantwoordelijkheid naar elkaar toe om die verbindingen blijvend te leggen en daarvoor aandacht te houden.

Dit vraagt van raadsleden dat zij de balans tussen lokaal en regionaal belang kunnen behartigen, gemeente overstijgend kunnen opereren, het samenwerkingsverband lokaal breder laten leven dan alleen bij de in de samenwerking participerende raadsleden, het principe van verlengd lokaal bestuur hanteren (het samenwerkingsverband is geen extra bestuurslaag).

Participeren in meerdere samenwerkingsverbanden is **voor raadsleden ingewikkeld en tijdrovend** vanwege **het te houden overzicht en het pakken van de juiste rol aan de juiste tafel**. Het is schaken op verschillende borden, om zowel voor de regio als voor de eigen gemeente het beste te bereiken. In het verlengde hiervan dan ook een pleidooi voor congruente en brede samenwerkingsverbanden: samenwerkingsverbanden die een zelfde gebied en/of een breed takenpakket omvatten leiden weg van versnippering van werk. Iets wat werkdruk weg kan nemen bij zowel raadsleden als bestuurders.

Rolduidelijkheid en rolvastheid zijn hierbij essentieel: wie is waartoe wanneer bevoegd, scherp blijven op het **voorkomen van inefficiënte of zelfs dubbele besluitvorming**. Daarbij helpt het als de structuur van verantwoordelijkheden en bevoegdheden simpel en duidelijk is.

Leermoment van GR Drechtsteden: Keep it simple (uitleg desgewenst mondeling ter vergadering)

De maatschappij verandert, dus de samenwerkingsrelatie moet mee veranderen. Dit vraagt erkenning van gewijzigde situatie, waardoor ruimte moet ontstaan voor beweging om daar een betere balans in te vinden.

Om efficiënt en effectief op verschillende borden te kunnen schaken, wordt continue een beroep gedaan op het vertrouwen in elkaars verantwoordelijkheid, zowel door raadsleden als bestuurders, over en weer. Dit vraagt van beide kanten rolzuiverheid en rolvastheid.

In het verlengde hiervan roepen we u als Kamerleden op het kabinet te vragen:

- Zorg dat gemeenten zich in een samenwerking **verplichten tot duidelijk, scherp en ondubbelzinnig vastleggen van verantwoordelijkheden en bevoegdheden**, zodat aan de voorkant voor iedereen duidelijk is wie waartoe bevoegd is. Leg niet op hoe en wat, maar wel dat. Niet alleen aan het begin van de samenwerkingsrelatie, maar ook bij wijzigingen, waar het zowel overdracht maar ook beëindigen of terugnemen van bevoegdheden door gemeenten kunnen zijn.
- De tijd van raadsleden is beperkt. Besteed daarom in opleiding en scholing voor raadsleden **aandacht aan rolvastheid en rolzuiverheid**.
- De ongelijke omvang van gemeenten heeft impact op de werkdruk van raadsleden en bestuurders; een samenwerkingsverband vraagt in beginsel evenveel van de deelnemende raden en raadsleden. Een aandachtspunt voor facilitering van kleinere raden met minder raadsleden. Besteed in opleiding en scholing voor raadsleden **aandacht aan de diversiteit van raden in omvang binnen samenwerkingsverbanden**.